

Učiteljski Tovariš

Glasilo „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Urejujeta:

Jakob Dimnik in Engelbert Gangl

učitelja v Ljubljani.

Izdajatelj in odgovorni urednik: **Jakob Dimnik**, Šubičeve ulice št. 3.

Vsebina: Dnevi boja. — Pro domo. — Svobodna šola — svobodni učitelji. — Pravila „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“. — Naši dopisi. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Listek upravnikov.

Dnevi boja.

Biti ali ne biti, to je tu vprašanje.

Shakespeare: Hamlet.

I.

Se nikdar se niso sovražniki slovenskega učiteljstva zaganjali v nas s tako silo in s takimi sredstvi nego poslednje dni. Vse naše časopisje — ono, ki nam je prijazno in podporno, in ono, ki nam je sovražno in nasprotno, čvrsto deluje: naše s pametjo, z jasnimi dokazi, s prepričanjem, nasprotno z lažjo, zavijanjem, denunciranjem in škodaželjnostjo.

Klerikalizem napenja vse žile, da bi ubil svobodno-miselno in napredno slovensko učiteljstvo. Zato se poslužuje skrajnih sredstev. „Slovenec“ in „Domoljub“ ter seveda tudi „Slovenski List“ pišejo tako o nas, da je to pisanje naravnost gorostasno, napojeno od kraja do konca z lažmi in obrekovanji edino le iz namena, da bi zbudilo med narodom sovraštvo in mrznjo do slovenskega učiteljstva in do našega ljudskega šolstva, da bi nas oropalo ugleda in vpliva, ki ga uživamo slovenski učitelji med narodom, onega ugleda in vpliva, s katerim zamore doseči učitelj med njim mnogo več nego z vso svojo učenostjo in marljivostjo. Klerikalno časopisje to dobro ve, zato je nam hoče na vsak način vzeti ugled, z ugle-dom vpliv, z vplivom avtoriteto in tako plodonosno in koristno delovanje naše — rekli bi — pritirati na beraško palico.

Ali težko, da se mu posreči ta nakana! Že 1. 1898. dne 1. prosinca smo pisali v svojem listu: „... Prešinil nas je novi, sveži, samozavestni, svobodo ljubeči in po nji hrepeneči duh, ki nam je dvignil glave, razplamenil duše in vnel srca v boju za svoje pravice, za svoj obstanek, za zaslužen kruh. In tako delamo nekaj let sem v tem smislu ...

„Plašno so začeli gledati nekaterniki tako početje, tako odločnost, so majali z glavami in z ramami in se bali nas, ki smo stopili na dan. Kaj takega niso bili vajeni od nas. A navadijo se nas počasi vsi ... Nihče nas ne pozna bolj, nego se poznamo sami. Svoje potrebe poznamo in svoje rane, poznamo svojo zgodovino, poznamo svojo žilavost, a poznamo tudi svojo veljavo, zato se cenimo in spoštujemo sami! Zategadelj pa se oziramo brez bojazni v bodo-

nost, ker smo močni sami v sebi, ker se bolj kot na vse drugo opiramo na to svojo moč, ki nas bo vodila tako neustrašno in odločno tudi v bodočih dneh, o katerih se nadajamo, da nam bodo pravičnejši, nego so nam bili dnevi neprijazne, črne preteklosti!“

Pisali smo torej tako, kakor da bi že takrat vedeli, kako visoko se bo pospela sovražna moč naših neprijateljev. Že nekaj let sem raste in raste, danes je dospela na vrhunec. Mogoče, da nam bo tuintam škodila, bojimo se najbolj, da bo seme sovraštva in zaničevanja padlo v nedolžna srca nedolžne mladine, ki mora po kmetih gledati to divjo gonjo proti svojim učiteljem, bojimo se zavaljo tega, da ne zrastejo iz teh nedolžnih bitij strastni naši sovražniki, ki jim sta v nežni dobi, ko se jim je učiti o četrti zapovedi božji, prepojila duše črt in zaničevanje do svojih vzgojiteljev in učiteljev!

Od hujskajočih člankov zaslepljeno ljudstvo bo kmalu zopet izpregledalo in se preverilo, da nismo slovenski učitelji ne pogani, ne preganjavci, ne zatiravci Kristusove vere in cerkve, nego da smo prav pošteni ljudje, ki nimamo drugega greha razen tega, da smo si izbrali stan, ki na podlagi šolskega zakona vzgaja mladino, ki daje torej nje srcem plemenitost, dušam krepost in glavam znanje, kakor smo že pisali v tem listu dne 1. rožnika 1898.

Tamkaj pišemo dalje: „Mnogokrat smo že poudarjali, da deluje slovensko učiteljstvo v tem smislu, po besedah, ki smo jih zapisali v svojem listu dne 1. prosinca 1897. 1.: „Katoliški učitelj poučuj katoliške otroke; pouk se pričenjaj in končavaj z molitvijo ter bodi prešinjen z duhom naše sv. vere.“

„Ne delamo tako samo zategadelj, ker nam že zakon ukazuje vzgajati mladino versko-nravno, temveč delamo tako iz prepričanja, da ni človeku v trdem življenjskem boju boljše opore, varnejšega zaščita in slajše utehe, nego mu je vera, ki smo jo podedovali po svojih dedih, ki smo se je učili od svojih učiteljev, do katere so nam vcepljali najgloblje spoštovanje, najčistejšo ljubezen. Slovenski učitelj uporablja vsako priliko, da zbujajo v otroških srcih ljubezen do Boga in do tega, kar je ustvaril in ukazal, da delaj človek v nadaljevanje onega, kar je započel in s smrtjo plačal Sin božji.“

In dalje pravimo:

„Ni predmeta v ljudski šoli, s katerim bi se ne dalo spajati zbujanja ljubezni in občudovanja do veličja božjega.

Od jezikovnega pouka do spisja, od prirodozlovja do zemljepisja in zgodovine — vseskozi se previja tanka nit verskih čutil, ki so toliko tesno nanizana drugo ob drugem, da nam kažejo sedanjo ljudsko šolo v pravi verski luči.“

In še dalje pišemo:

„Poleg domoljubja je ljubezen do Boga in Njegovih del glavni stebel, na katerem sloni zdrava in prava vzgoja človeštva. Besede, ki jih je zapisal pokojni Andrej Praprotnik že pred 30. leti: „Šola se združuje v vsem in povsod s pravim cerkvenim duhom“ — te besede so resnične še danes, in po krivici bi sodil naše učiteljstvo oni, ki bi trdil, da stavimo zid med cerkev in šolo!“

In sedaj pravimo, kar izpričuje že naše delovanje samo:

To je naš program, po katerem se ravnamo pri izvrševanju svojega zvanja! Kdor trdi nasprotno, ta naravnost laže, ker ne more dokazati svoje trditve!

Članek, iz katerega smo citirali gorenje stavke, smo napisali ob prihodu sedanjega škofa v Ljubljano. Preden je bil dr. Anton Bonaventura Jeglič v Ljubljani, sedaj, ko je v Ljubljani, in potem, ko ga več ne bo — vedno smo delali, delamo in bomo delali tako, kakor pravijo gorenje besede, ker smo učitelji, ki vemo, kaj pomeni biti učitelj!

Ali gospod knez in škof ljubljanski nas je obsodil! V zadnjem svojem pastirskem listu, ki so ga brali po cerkvah v nedeljo, dne 15. vinotoka 1899. leta, in ki ga je poslušala tudi naša nedolžna šolska mladina, piše o nas: „... Saj bodo samo oni učitelji (to so samo tisti, ki so se udeležili duhovnih vaj!) Vaše otroke prav vzgojevali, ki se sami Boga boje, ki sami svoje krščanske dolžnosti izpolnjujejo in v resnici po sveti veri živijo. Učitelji pa, ki se Boga ne boje, (to smo mi, ki nismo bili pri duhovnih vajah!) ki krščanskih svojih dolžnosti ne izpolnjujejo, ampak Bogu in cerkvi nasprotno časnike berejo, pa morebiti tudi med Vami razširjajo ter sebe in Vas ostrupljujejo, taki učitelji niso sposobni, da Vaše otroke prav vzgajajo, to je, da jih res vzgoje v strahu Božjem, v ljubezni do Jezusa, v pokorščini do svete cerkve, da jih vzgoje v duhu krščanskem, v duhu Jezusovem...“

S temi besedami, ki so jasne kot dan opoldne, ko ga obliva razkošna solnčna luč, je priskočil naš cerkveni vladika na pomoč nameram „Slovenca“, „Domoljuba“ in „Slovenskega Lista“... To je vojska! To je moč! —

Prosimo!

Primerjaj vsak trezno in brez strasti besede, ki smo jih zapisali mi, ki obsežajo naš program, po katerem — tega nam ne more odrekati nobena šolska oblast, noben nadzornik in nihče drugi — smo se vedno ravnali, in besede, ki jih je zapisal presvetli knez in škof ljubljanski!

Gola in — žal — žalostna istina je, da so naperjene proti nam, a gola resnica je tudi to, da se obsojajo same! Da!

V opravičevanje svojega zlega početja se klerikalci sklicujejo na XVI. sejo deželnega zbora kranjskega, ki je bila dne 26. svečna 1898, ter pravijo, da so takrat pokazali, kako gore za naš stan. Hipoma smo se vdali takrat veri v besede, a dejanja poslednjih dni izpričujejo, da smo se varali, varali prebridko in da so bile zgolj sanje naše nade, da bomo v bodočih dneh vrgli iz rok bojno kopje in v prijateljstvu podpirali drug drugega pri vzgoji mladine, pri delu za narodovo blaginjo.

Ne bomo ga vrgli! Izvojevati moramo boj, in zmaga mora biti naša, saj je pravica in resnica na naši strani!

Obupali bi sicer že lahko, a obupali ne bomo, ker gojimo sveto spoštovanje do ljudske šole, ker smo v dno duše, neomajno in sveto preverjeni, da je ljudska šola taka, kakršna je, življenskega pomena za blaginjo našega slovenskega naroda. To prepričanje, ki nam daje pogum in nam odganja vsako bojazen pred morebitnimi uspehi natolcevavanja, laži in zavijanja, nas bode vodilo tudi v bodočih dneh v boju za svojo sveto učiteljsko stvar!

Prepričani pa smo tudi, da se bodo zaradi tega, kar smo tu s čisto vestjo in z mirno dušo napisali stvarnega v pobijanje početja klerikalnega časopisja in v obrambo svojega neizpremenljivega ravnanja, spet zagnali v nas z divjo strastjo, obračali in zavijali in zopet izvajali iz vsega krive sklepe, da smo vrgli Boga iz srca, da ga hočemo vreči tudi iz šole! Vse to vemo, saj smo temu vajeni!

A če nam je dovoljena primera, pravimo, da ostane rokavica rokavica, četudi jo obrneš — t. j., resnica ostane resnica, če jo zasuješ desetkrat!

Pripravljeni smo torej na kak članek v 12. ali še mnogoštevilnejših poglavjih, a četudi napišejo sto člankov, nam ne vzamejo prepričanja! Zavoljo tega pa ne odnehamo niti za pol lasu in rajši zaigramo svojo eksistencijo, nego bi si morali kdaj očitati, da smo v tako resnih trenutkih držali križema roke in da nismo upoštevali zaupanja svojih tovarišev po kmetih, ki bodo pač najbridkejše in najobčutnejše čutili zle posledice početja naših sovražnikov!

In tem svojim vrlim tovarišem kličemo, da naj vztrajajo v boju; v nas imajo podporo, kakršna more biti bratova bratu!

K sklepu besede z dne 1. prosinca 1898. l.: Zmagamo v znamenju samozvesti, prepričanja, svobode in vsestranskega napredka, a pred vsem v znamenju odkritosrčnega medsebojnega prijateljstva in sloge!

Pro domo.

(Odgovor „Slovenca“.)

II.

Leta 1895. je izdalo in založilo „Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani“ knjigo: „Domača vzgoja“, po najboljših virih spisal Jakob Dimnik, učitelj v Ljubljani. Čisti dohodek te knjige je bil namenjen učiteljskemu konviktu, torej dobrodelen namen; vrhutega je imela ta knjiga tudi namen, seznaniti naše ljudstvo z razumno in pametno domačo vzgojo ter razširiti tem potem med slovenskim narodom misel o učiteljskem konviktu. Vsi trije nameni so se dosegli. Ker je delal g. Dimnik brezplačno, je vrgla knjiga učiteljskemu konviktu nad 300 gld., in tudi druga dva namena sta se dosegla popolnoma.

In kaj je žel gospod Dimnik za to delo?

„Slovenčevi“ kritikastri so vzeli knjigo pod pristransko kritično steklo ter si prizadevali na najpodlejše načine uničiti knjigo in g. Dimnika, češ, delo ni izvirno, in g. Dimnik pa pravi, da je knjigo spisal. V svoji navianosti in namazanosti pa svojim vernim čitateljem niso povedali, da stoji na naslovnem listu zapisano: „po najboljših virih spisal“ in namenoma so tudi zamolčali, da je g. Dimnik naznanil v predgovoru tudi vse vire, katerih se je posluževal pri spisovanju „Domače vzgoje“.

Namena, katerega so imeli ti poštenjaki: očrniti in izpodkopati ugled g. Dimnika pri učiteljstvu in pri šolskih oblastvih — niso dosegli; baš nasproten namen je imel ta ostudni napad na čast in ime g. Dimnika.

Neki župnik se je izrazil tedaj proti nekemu učitelju tako-le: „Vi učitelji nimate prav nič pravice, pisati o vzgoji otrok, zato smo poklicani le duhovniki“. Dobro, častita gospoda! Le hitro pero v roke in pišite! Od srca vam bomo hvaležni; prepričani smo pa, da boste tudi vi segli po raznih virih, ker za izvirnost na pedagoškem polju nimate sposobnosti, izvirni ste le v častikraji.

Mimogrede omenimo, da so se vsi drugi listi prav pohvalno izrazili o tej knjigi, posebno pa „Zgodnja Danica“, ki je še celo nekaj odstavkov ponatisnila.

Letos je izšla na tem polju tudi prav lepa in potrebna knjiga: „Vzgoja in omika ali izvir sreče“. Spisal Jožef Valenčič.

Vse vprek je pohvalilo to knjigo, ker je nova na slovenskem slovstvenem polju, dasi je vsakdo dobro vedel, da je knjiga spisana po raznih virih. Ko bi to knjigo spisal po raznih virih in bi te vire tudi v predgovoru naštel, kakor je storil g. Dimnik, kak ljudski učitelj, o, kako bi padli ti črnogledi po knjigi in po učitelju, češ, tega ne smemo pustiti, da bi učiteljsko delovanje stopalo na površje ter prodiralo med narodom. Mi moramo biti na površju, si mislijo, tudi če samo zabavljamo in krademo čast svojemu bližniku, saj: namen posvečuje sredstva.

Kako so pravični v sodbi ti učeniki krščanske pravičnosti, nam dokazuje ta-le slučaj: Leta 1888. je izšla na pedagoškem polju ta-le knjiga: Pedagogika. Po najboljših virih spisal (sic! Uredn.) Anton Zupančič, učitelj pedagogike na ljubljanskem bogoslovnem učilišču. Odkrito povemo, da smo veselo pozdravili tudi mi to knjigo, dasi smo takoj videli, da ni izvirna. Kot profesorja pedagogike je č. g. Zupančiča privedla vsakdanja potreba do tega, da je spisal „Pedagogiko“, prvo slovensko knjigo te vrste. Tudi on, dasi profesor, je segel po virih, katere je pa, kakor g. Dimnik v „Domači vzgoji“, v predgovoru navedel! Poglejmo nekoliko v to knjigo.

Častiti g. A. Zupančič piše: § 1. Kaj je vzgoja; nje potrebnost:

„Toliko slaboten in nadložen stopi človek na svet, da bi kmalo kmalo bilo po njem, ako bi mu nihče ne pomagal. A Bog je roditeljem, zlasti materi, zasadil v srce veliko ljubezen do otročiča. Ta sprejme detice v svojo skrb, in mu z veliko potrpežljivostjo ter silnim zatajevanjem samega sebe deli vsega, kar je otroku potrebno v ohranjenje življenja in v telesni razvoj. Tako se mala človeška stvar razvija telesno. Dete bi pa samo sebi prepuščeno ter brez tuje pomoči tudi do duševnega razvoja ne prišlo. Dorasli ljudje, bodisi starši, sorodniki, bodisi odgojitelji, učitelji delujejo torej tudi na dušo otrokovo, vzbujajo, gojé njene moči; vplivajo na dete sedaj pospeševaje, sedaj zadržaje, — in tako delovanje dorašlih na dušo otrokovo stori, da se dete razvija duševno. To delovanje dorašlega na nedorašlega človeka pa pojenjuje in pojenjuje, ter slednjič popolnoma preneha, ko gojenec postane telesno toliko čvrst in duševno toliko razvit, da se v svojem dejanju in nehanju zamore sam odločevati, sam sebi rednik in odgojitelj biti. To delovanje dorašlih na nedorašle, katero namerava, dovesti jih do svobodne samoodločljivosti, imenujemo vzgojeslovje. — — — Natura ima v prvi mladosti vso oblast nad otroka, in da bi ce-

loma ga pustili pod to oblastjo, ostal bi nekako prirodno bitje, ne prišel bi do razumnosti. Da človek postane vzmožen, doseči svoj cilj, treba je že zgodaj v njem omejevati moč nature. To se zgodi, ako razviti človeški duh, t. j. um odgojiteljev začne na otroka gojenca delovati, čez njegovo naturnost gospodovati, in jo tako dolgo mejiti, da se vzgojencu um toliko razvije in volja toliko utrdi, da je sam sposoben, gospodovati nad svojo naturo.“

In tako gre to dalje; vse to je vzel č. g. A. Z. iz: „Franz Herrmann: Allgemeine Unterrichts- und Schulerziehungslehre.“ To je tista pedagogika, iz katere smo se učili novodobni „brezverski“ učitelji na „brezverskem“ učiteljišču. V dokaz prosimo primerjati zgornje s tem-le, kar piše Herrmann:

„§ 1. Begriff der Erziehung. § 2. Nothwendigkeit der Erziehung.“

Kein Geschöpf kommt schwächer, hilfsbedürftiger auf die Welt als der Mensch, und nähme sich nicht von dem ersten Augenblicke des Lebens die Liebe seiner an, er würde binnen Kurzem elend zu Grunde gehen. Aber die Eltern und vor allen die Mutter gewährt mit liebender, aufopfernder Sorgfalt dem kleinen Pflingling, was sein schwaches Leben zu erhalten, was seine körperliche Entwicklung zu fördern geeignet ist. Während das Kind so sich physisch entwickelt, geschieht dasselbe auch in psychischer Hinsicht, und unter der Einwirkung Mündiger (Eltern, Verwandte, Hofmeister, Lehrer), die bald helfend und fördernd, bald hindernd und abwehrend auf das Kind, das unmündige, Einfluss nehmen, entwickelt es sich körperlich und geistig. Aber die Einwirkung der Mündigen tritt allmählig immer mehr zurück, bis sie endlich ganz aufhört, sobald nämlich der Zögling geistig so weit fortgeschritten ist, dass er im Stande ist, sich in seinem Thun und Lassen selbst zu bestimmen. Die absichtliche Einwirkung Mündiger auf Unmündige, um diese zur Freiheit der Selbstbestimmung zu befähigen, heisst Erziehung.

— — — Auf den untersten Lebensstufen ist der Mensch ganz der Macht der Natur unterworfen. Ueberliesse man ihn derselben ausschliesslich, so könnte er sich zu einem blossen Naturwesen entwickeln, er vermöchte nicht, ein freies, d. i. vernünftiges Wesen zu werden. Die Macht der Natur muss also zurückgedrängt, sie muss in gewisse Grenzen eingeschränkt werden, wenn der Mensch fähig werden soll, seine Bestimmung zu erreichen. Dies geschieht dadurch, dass ein bereits entwickelter Geist, der des Erziehers, an den Zögling herantritt und dessen Natürlichkeit beherrscht und in ihre Schranken zurückweist, solange, bis der Geist des Zöglings jene Entwicklung, der Wille desselben jene Kräftigung erreicht hat, welche ihn zur Beherrschung seiner Natur befähigt.“

Naj to zadostuje. Navedli bi še mnogo drugih odstavkov iz Herrmanna, iz katerih je zajemal č. g. A. Zupančič, in takih dokazov bi podali lahko tudi iz: H. Baumgartner „Leitfaden der Seelen- und der Erziehungslehre“; A. K. Ohler: „Lehrbuch der Erziehung und des Unterrichtes“; dr. Alb. Stöckl: „Lehrbuch der Pädagogik“ itd. Naj nam pa preč. g. A. Zupančič ne zameri, da se lotimo njegove „Pedagogike“. Gotovo nimamo najmanjšega namena, žaliti ga, ali mu kaj očitati. Mi hočemo le pokazati s to primero „Slovenčevim“ neizkušnim in škodaželnim kritikom, da se izvirne knjige o vzgoji otrok, izvirne pedagogike ali metodike ne dajo iztresati kar meni nič, tebi nič iz rokava, ampak za tako delo je treba virov. Pa tudi to delo ni lahko, ker je treba te vire na-

tančno brati in študirati. Take študije so pa dokaz pridenosti in gorečnosti do predmeta, do šole! Zato je dotičnik že skrajno podla duša in hudoben človek, kdor ovira namenoma s škodaželnimi kritikami tako delo, tembolj ker vlada prav pri Slovencih na tem polju grozna suša. Po najboljših in v predgovoru navedenih virih spisana dela se torej ne smejo tako lahkomišelnostjo obsojati, pač bi se pa lahko dejale pod kritiško steklo recimo n. pr.: Povesti, spisal Andrej Kalan. O izvirnosti takih povesti bi vedel g. dr. Ivan Borštnik, zdravnik na Reki, nekaj povedati. Torej tudi izvirnost v pisanju povesti ni tako lahka kakor izvirnost v častikraji!

Svobodna šola — svobodni učitelji.

I.

Ni še dolgo tega, kar je pisala od dr. T. G. Masaryka urejevana revija „Naša doba“: „S tem, da je država v učni načrt šole, katero je prevzela v svojo oskrbo, uvrstila i religijo ter je poučevanje tega predmeta kakor tudi nadzorstvo nad njim dala popolnoma v roke cerkve, s tem je dala klerusu priložnost, izkoristiti gostoljubnost nove šole k boju proti nji.“ —

Čitajoč le-to, sem se spomnil znanega boja, ki je divjal pred nekoliko desetletji v Franciji in katerega je povzročil minister Falloux s tem, da je v francoskem parlamentu predložil načrt zakona, ki naj bi povrnil duhovništvu nekdanjo oblast nad šolo. Spomnil sem se na govor enega največjih francoskih republikanov, znamenitega pisatelja Viktorja Hugota, ki je možato nastopil v parlamentu proti nameri klerikalne armade. Navedem naj ta govor v celoti, da vidite, kako je sodil ta veliki genij naroda francoskega:

Najprvo povem, kaj hočem in česa nočem. Hočem veliko šolo, katero naj urejuje država. Nobena občina ne bodi brez šole, nobeno glavno mesto brez visokih šol. Hočem videti prosveto v vsi deželi. Hočem povsod vsaj solnčni trak, ki bo sijal na vsak dom in ga ogreval; hoče mi se vrelca, ki bode okrepečal vsaka prsa. Priznavam, da bode za to treba znatnih materialnih žrtev: slutim, da je vse to sreča dosežna le z velikimi težavami; vendar mi je vse to princip, ki se mora obistiniti, kakor hitro okolnosti dovolijo. Hočem svobodo poučevanja pod nadzorstvom naroda, pod nadzorstvom lajikov. Guizot je dejal: V zadevah prosvete, pri poučevanju naroda mora biti država lajik.

Česa pa nočem? Nočem, da bi v šolah naših bil vzduh nasičen s kadilom, da bi škofje sedeli v najvišjem šolskem svetu — nočem, da bi bil sprejet Fallouxov predlog. Vidim v njem roko klerikalcev in tesno mi je... zakaj prijatelj sem svobode! Ni mi prišlo še nikdar na misel, da bi poskribiral versko poučevanje. Vem dobro, da ga nam je baš sedaj treba bolj nego kdaj poprej. Jaz hočem učenje Kristusove cerkve, ne pa učenja Farizejcev; jaz hočem verski pouk, ne pa pouk hinavstva; jaz hočem ljubezen in pravico v čistem otroškem srcu, ne pa sovraštva in predsodkov.

In zato sem proti predlogu.

Ne zasledujem nobene osebe v tem-le zboru, ne tožim nikogar, ali pravim, da tu plava jezuitski duh!

Ne vidim ga, ali za to ima on tenko uho in me sliši. Zato govorim naravnost k njemu! Vedite torej, da bi nikdar ne zaupal otroka vašim rokam; zakaj vi bi mi ga izkazili v imenu svobode. Star je običaj vaš, da vsekdar, kadar skujete nekako novo verigo, zakličete: evo svobode! Da, vi vsako proskribiranje imenujete osvobojenim.

Nimam jezuitov za cerkev, kakor nimam bresta za hrast. Jezuiti so parasitje cerkve, katero zato nazivajo svojo mater, da jim služi za deklo.

Pustite cerkev, to pravo cerkev, kakršno je hotel Kristus, na miru! Ta ne hrepeni po gospodstvu, ta je v sebezatajevanju velečastvena; ta ni velika v komplotih, temveč v pokori. Pravo versko poučevanje je usmiljena sestra pri postelji bolnika, je sveti Vincencij de Paula, kateri skrbi za okužence, je škof marsejski sredi ginečih od kolere, je oni nadškof pariški, ki dviga križ nad jekom državljanske vojske, ne boječ se smrti. Ta cerkev Kristusova je hotela prinesti ljudstvu miru, ali klerikalna, jezuitska stranka ji je napovedala boj. Ta cerkev je pravila ljudskemu duhu: ti si nesmrtnik — ali jezuitska stranka že od prvih vekov dviga rame, da ubije ljudskega duha, da uniči vsako misel, vsak napredek njegov. Ona je bila, ki je filozofa Campanella mučila; ona je bila, katera je Jana Husa izročila plamenom, ona je bila, ki je vrgla Kolumba v ječo zato, ker je ljudstvu razkril novi del sveta...

Ko bi bil ljudski mozeg knjiga, bi črtali in mazali ponjem... oh, gorje! In vi še hočete, da vam izroče narodi vzgojevanje!? Poglejte na svoje učence na Špansko, v Italijo!... Vi hočete „svobodo poučevanja“? To je: vi hočete imeti privilegij, da bi bili oproščeni od nadzorstva naroda, da bi razen vas se ne smel nihče brigati za šole, v katerih se vzgojuje ljudstvo. — To je vaša „svoboda“: ničesar ljudstva ne naučiti.

Poglejte v Italijo, od katere se je vsa Evropa naučila brati, a sedaj, hvala edino vam, sama čitati ne zna; a Španija, v katero je najprvo sedla rimska kultura, je dobila od klerikalizma kot doto sveto inkvizicijo, katera je oddala plamenu preko pet milijonov ljudi...

Klerikalna stranka, katera je Italijo skazila, katera je Španijo uničila, se hoče polastiti sedaj i Francije.

Ali bodite pozorni s svojo dobro voljo! To je zapeljiv poskus, ali tudi nevaren. Iz njega morejo nastati strašne posledice, ne toliko samo za vas, kateri hočete religijo prenesti iz zakristije in izpovednice na javno tržišče.

Vi mi ne zaupate, vi me slabo razumete. No, hočem vas vsaj še varovati. Oprt na svojo minuloost, smem reči, da je Franciji potreba reda, ali pravega reda, ki ne počiva v tišini, temveč v delu, ne v konfisciranju misli, temveč v razširjevanju idej! — Kako? Vi zakonodajci, vi hočete Francijo zadržati v njenem razvoju? Vi hočete udušiti duha v njenih sinovih, da naredite iz njih prazne mumije? Vi snivate na negibljivosti sredi vekov napredka in nadej? Vi pokazujete nemoč sredi toliko volje? Pravim vam z enim kolenom že v grobu stoje: Vi, kateri nočete nikakega napredka, imeli bode te revolucije. Glasujem proti načrtu.

„Sl. N.“

Pravila „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Značaj in namen društva.

§ 1.

Društvo je zveza okrajnih učiteljskih društev na Kranjskem.

§ 2.

Namen društvu je, da duševno podpira slovensko ljudsko šolstvo na Kranjskem in se poteza za izboljšanje gmotnega stanja kranjskega učiteljstva.

§ 3.

Društvo dosega svoj namen, da

- a) sklicuje shode, pri katerih razpravlja in sklepa o dolžnostih in pravicah učiteljstva ter o vzgoji in pouku šolske mladine in prireja javna predavanja in koncerte;
- b) pošilja v tem smislu peticije in resolucije višjim oblastvom; v to svrhu
- c) lahko izdava svoje glasilo, knjige in tiskovine, si naroča šolske in druge poučne časopise ter ima svojo knjižnico;
- d) pobira za svoje troške pri svojih društvenikih letne doneske.

Društveniki, njih dolžnosti in pravice.

§ 4.

K društvu lahko pristopijo vsa kranjska okrajna učiteljska društva. Pravi in podporni člani teh društev so obenem člani »Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani«. Častnim članom imenuje društvo tiste, ki imajo posebne zasluge za slovensko ljudsko šolstvo.

§ 5.

Vsako okrajno učiteljsko društvo mora predložiti ob svojem pristopu in potem redno vsako leto do konca meseca vinotoka imenik svojih članov in vposlati določeni letni donesek.

§ 6.

Vsako okrajno učiteljsko društvo, ki pristopi k »Slovenskemu učiteljskemu društvu v Ljubljani«, plača za vsakega svojega pravega in podpornega člana letni donesek, ki ga določi redni letni občni zbor »Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani« za vsako leto posebe.

§ 7.

Ako katero društvo ne plača po trikratnem opominu svojega letnega doneska, se izbriše iz društva.

§ 8.

Vsak društvenik ima pravico, se vdeleževati društvenih shodov in koncertov ter pri shodih govoriti in predlagati; pravi člani imajo pa tudi pravico glasovati, voliti in voljeni biti.

§ 9.

Vsak društvenik ima pravico si izposojevati društvene časopise in knjige iz društvene knjižnice.

Občni zbor.

§ 10.

Občni zbor ima pravico:

- a) voliti vsako leto v odbor po devet članov, izmed katerih jih mora stanovati najmanj pet v Ljubljani in v okolici;
- b) izbrati izmed članov tri pregledovavce letnih računov;
- c) določati letne doneske;
- d) imenovati častne člane;
- e) prenarejati društvena pravila in
- e) sklepati o razpustu društva.

§ 11.

Občni zbor se skliče redno vsako leto o božičnih počitkih. Zbor veljavno sklepa, ako je prisotnih razen odbora najmanj dvajset članov.

§ 12.

Ako občni zbor, ki je bil sklican po pravilih, ni sklepčen, opravlja dotedanji odbor društvena opravila do občnega zbora prihodnjega leta; ta občni zbor pa je sklepčen brez ozira na število navzočih članov.

§ 13.

Za sklepanje o razpustu društva mora biti navzoča ena tretjina članov; za razpust pa jih mora glasovati najmanj dve tretjini navzočih.

§ 14.

Pri občnem zboru glasujejo le navzoči društveniki.

Odbor.

§ 15.

Društvo vodi odbor, ki izvoli izmed sebe predsednika, njegovega namestnika, tajnika, blagajnika, knjižničarja in urednika društvenemu glasilu. Zadnji se sme voliti tudi izven odbornikov in je s tem odbornik društva.

§ 16.

Da je odbor sklepčen, mora biti navzočih vsaj pet odbornikov.

§ 17.

Odbor sklicuje občni zbor in učiteljske shode, prireja koncerte, določuje knjige in časopise, ki se imajo naročevati, in sprejema nove člane.

§ 18.

Predsednik vodi društvo in ga zastopa na zunaj. Sklicuje odboroze seje in odločuje pri enakem številu glasov; kadar je zadržan, ga nadomestuje njegov namestnik.

§ 19.

Tajnik, blagajnik, knjižničar in urednik oskrbujejo društveno poslovanje vsak v svojem področju.

Občne določbe.

§ 20.

Vse volitve in sklepi se vrše z nadpolovično večino navzočih glasov razen v slučaju razpusta (§ 13.).

§ 21.

Prepire med društveniki, ki so se razvili zaradi društvenih razmer, razsoja brez priziva izbrano razsodišče, v katero voli vsaka stranka po enega razsodnika, odbor pa voli predsednika.

§ 22.

Ako društvo po sklepu občnega zbora neha, pripada vse društveno imetje »Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani«, dokler se ne ustanovi enako društvo.

§ 23.

Društvo prične svoje delovanje, ako so pristopila k društvu vsaj tri okrajna učiteljska društva.

§ 24.

Društvo ima svoj sedež v Ljubljani.

§ 25.

Društveni jezik je slovenski, in na pečatu je naslov: »Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani«.

Štev. 3511/pr.

Potruje se v smislu § 9. društvenega zakona z dne 15. listopada 1867, št. 134 drž. zak. daljnji pravni obstanek »Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani« po pričujočih premenjenih pravilih.

C. kr. deželno predsedništvo v Ljubljani,
dne 22. mal. srpana 1899.

C. kr. deželni predsednik:

L. S.

Hein, l. r.

Naši dopisi.

Iz sežanskega okraja 5. vinotoka. (Okrajna učiteljska konferenca). Dne 3. vinotoka se je vršila v našem okraju okrajna učiteljska konferenca. Došli so vsi udje. Ob 9^{1/2} uri otvori predsednik konferenco s kratkim nagovorom, spominjajoč se rajne cesarice Elizabete. Učiteljstvo vstane v znak sožalja. Nadalje se spominja gosp. predsednik dveh rajnkih učiteljev, g. Koršiča in g. Štruklja. Gospod predsednik izvoli potem svojim namestnikom starosto učiteljstva g. Ant. Benigarja iz Tomaja. Konferenca pa izbere na predlog gosp. A. Lešana iz Komna zapisnikarjema g. Berginca iz Povirja in g. Bano iz Divače.

Sledil je potem pozdrav navzočega gospoda okrajnega glavarja, kateremu je učiteljstvo zaklicalo »Živio«.

Potem je g. predsednik poročal o stanju šolstva v našem okraju. Na kratko bodi omenjeno, da je šolstvo v našem okraju precej dobro napredovalo. Vsa šolodolžna mladina obiskuje šolo; reči se mora, da je letos nad 100% otrok pohajalo šolo, zakaj 9 otrok je hodilo več v šolo, nego jih je šolodolžnih. Iz tega sledi, da učiteljstvo izpolnjuje svoje dolžnosti, četudi — hudo trpi. — O predmetu: »Domača in šolska vzgoja sploh, nje vrline, kako na jo učitelj-ica pospešuje« — je čitala jako obširno gđe. Cazafura iz Sežane. Učiteljstvo jo je pohvalilo zaradi lepega referata. — Debate o tej točki so se vdeležili gg. Kosovel, Leban, Fr. Tomšič, Berginec in Jožef Ravbar. Stavki ali teze, ki so bili stavljeni, se sprejmo.

O točki »Poročilo knjižničnega odbora« je poročal načelnik g. Kosovel iz Sežane, iz katerega sledi, da ima knjižnica na stotine lepih knjig v bukvarnici, le žal, da se malo uporablja izvzemši posameznikov.

V stalni in književni odsek so bili izbrani prejšnji udje. S tem je bil vzpored končan, in gospod predsednik je zaključil zborovanje ob 1. uri popoldne, spomnivši se Nj. Veličanstva presvetlega cesarja, očeta našega novega šolstva; ob tej priliki se je g. predsednik spomnil 30. let-

nice obstanka nove šolske postave z dne 14. vel. travna 1869. leta. Učiteljstvo je zaklicalo trikratni »Živio Njega Veličanstvo«.

Končno se g. namestnik zahvali g. predsedniku na taktnem vodstvu konference, čemur se vsi navzoči odzovejo. S tem se je konferenca končala.

Po konferenci je bilo 1/4 ure odmora, da se učiteljstvo pogovori zaradi izvolitve dveh zastopnikov v okrajni šolski svet. Učiteljstvo se je domenilo, da naj se izvoli en zastopnik iz gorenjega in en iz dolnjega okraja. — Principijelno se je to sprejelo. Pri volitvi pa se je pokazala piškova disciplina. Ker od sposobnejših učiteljev ni hotel nobeden kandidovati, so se glasovi cepili tako, da je 11 učiteljev dobilo glasove in sicer po 21, 15, 9, 8, 7 itd. Največ glasov so dobili gg. Jožef Štrekelj, Berginec, Benigar, Leban, Fr. Tomšič in Kosovel. Z absolutno večino glasov je bil izvoljen zastopnikom g. J. Štrekelj iz Gorjanskega. Med g. Bergincem in g. Benigarjem je prišlo do ožje volitve in izvoljen je bil g. Berginec. Tako ima učiteljstvo sedaj dva nova zastopnika v okrajnem šolskem svetu. Naj bi se uspešno potegovala za pravico in resnico!

Potem je bil skupni obed v gostilnici g. Mahorčiča. Posetil nas je tudi g. okrajni glavar. Bilo je vse tiho in mirno. Nisi slišal niti napitnic, niti petja. Polagoma smo se razšli na vse strani. Signum temporis.

Vestnik.

Cesarjeva zahvala. XI. skupščina »Zaveze slovenskih učiteljskih društev« v Gorici dne 11. kimavca t. l. je poslala brzojavnim potem Njega Veličanstvu presvetlemu cesarju Francu Jožefu I. izjavo vdanosti in neomahljive zvestobe.

Na to izjavo je došlo od visokega c. kr. deželnega predsedstva kranjskega nastopno obvestilo:

Št. 5078/pr.

Ljubljana, dne 25. vel. srpana 1899.

Častitemu predsedstvu
»Zaveze slovenskih učiteljskih društev«
v Ljubljani.

Na podlagi dotičnega Najvišjega povelja naznanja c. kr. deželno predsedništvo častitemu predsedstvu Najvišjo zahvalo za povodom letnega zborovanja v Gorici brzojavnim potem poklonjen izraz zvestobe in vdanosti.

Za c. kr. deželnega predsednika:

Schemert s. r.

Ta visoki razpis dajem radosten na znanje častitemu slovenskemu in istrsko-hrvaškemu učiteljstvu.

V Ljubljani, dne 6. vinotoka 1899.

L. Jelenc s. r.,
predsednik »Zaveze«.

Učiteljski konvikt: Tvrška Fr. Ksav. Souvan za 3. četrtletje 24.64 gld.

Iz »Zaveze slovenskih učiteljskih društev«. Naša častna člana gg. dr. Ivan Tavčar in župan Ivan Hribar sta se zahvalila za imenovanje s temi laskavimi besedami:

Slavna »Zaveza slov. učiteljskih društev«
v Ljubljani.

V dan zborovanja mi je došla iz Gorice brzojavka, ki me obvešča, da me je na svoji letošnji skupščini slavna »Zaveza slovenskih učiteljskih društev« imenovala so-glasno svojim častnim članom.

Dasi si nisem niti najmanjše svest v polni meri onih zaslug, ki sploh opravičujejo tako častno imenovanje, sem ipak radostnim srcem sprejel zame toli laskavo priznanje s strani tako ugledne korporacije, kakršna je baš slavna »Zaveza slovenskih učiteljskih društev«.

Na tem izrednem odlikovanju sprejmi dakle slavna »Zaveza« mojo najiskrenejšo zahvalo, a zaeno tudi za-trdilo, da bodem gibanju narodnega našega učiteljstva i v bodoče gotovo vsekdar rad posvetil svoje skromne sile.

Z odličnim spoštovanjem

dr. Ivan Tavčar s. r.

Slavno predsedstvo!

Potrjujoč Vam prejem cenjenega pisma z dne 28. m. m. prosim Vas sprejeti zagotovilo, da mi bode častno članstvo „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“ vse dni mojega življenja v ponos in da tudi, dokler bodem skromne svoje moči posvečeval javnemu delu, slovensko učiteljstvo najde v meni vsekdar zvestega in odkritosrčnega podpornika in prijatelja.

Z odličnim spoštovanjem

vdani

Iv. Hribar s. r.

Gotovo razvesele te besede vsakega zavednega učitelja.

Luka Jelenc l. r.,
predsednik „Zaveze“.

Ljubljansko učiteljsko društvo je zborovalo dne 11. t. m. v „Narodnem domu“. Zborovanja se je vdeležilo nad 40 članov. O gmotnem stanju ljubljanskega učiteljstva je poročal g. Krulec, a govoril je tudi o materialnem položaju kranjskega učiteljstva sploh. Na podstavi tega temeljitega in obširnega poročila in opiraje se na spomenico „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“, katero je predložilo lansko leto deželnemu zboru, je stavil predloge: a) V pokojnino vračunane priklade naj se zvišajo na 200 gld.; b) starostne doklade naj znašajo 100 gld.; c) funkcijska doklada za enorazrednice naj znaša 50 gld. in za vsak nadaljnji razred 25 gld. več; c) stanarina za nadučitelje znašaj 300 gld., za učitelje I. reda 250 gld., II. reda 200 gld., III. in IV. reda pa 180 gld., za provizoriške učitelje pa 100 gld. (Po naših mislih bi bilo prav, da imajo vsi definitivni učitelji, oziroma učiteljice enako stanarino. Uredn.) d) Dohodki vdov in sirot naj se določijo analogno določbam pokojninskega zakona za sirote in vdove XI, X. in IX. činovnega razreda državnih uradnikov, in vračunati je vsa službena leta. Službena doba naj se omeji na 35 let; provizoriška in aktivna vojaška leta je vračunavati med službena leta. Vsi predlogi so bili sprejeti. G. dež. poslanec P. Graselli, ki je počastil zborovanje, je obljubil svojo pomoč v deželnem zboru.

Mi svetujemo: Vsa okrajna učiteljska društva na Kranjskem naj skličejo v najkrajšem času enaka zborovanja, kjernaj razpravljajo o materialnem stanju kranjskega učiteljstva s posebnim ozirom na dotični okraj ter naj pošljejo utemeljene peticije — opiraje se na lansko peticijo „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“ — v prihodnjem zasedanju deželnemu zboru kranjskemu. Ta bo imel potem v rokah natančna poročila in podatke o gmotnem stanju vsega kranjskega učiteljstva ter bo na tej vseobsežni in temeljiti podlagi letos lahko začel reševati peticijo „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“. Zlasti naj poudarjajo okrajna učiteljska društva draginjo v posameznih, oddaljenih krajih, križe in težave zaradi stanovanj onih učiteljev in učiteljic, ki ga nimajo v šoli in ki ga morajo torej drago plačevati, in še druge posebnosti, katerih ima vsak kraj v obilici. G. poslanec Graselli je dejal, da nam ne ve drugega svetovati, nego da prosimo, prosimo in prosimo. Oklenimo se torej tega nasveta in trkajmo, dokler imamo pravico in — vzroke!

Vsako okrajno učiteljsko društvo naj nam pošlje poročilo o takem zborovanju, da bomo na čistem o vseh željah in potrebah vrlega našega učiteljstva.

Razpis ustanove. Kakor razvidijo cenjeni čitatelji iz razpisa na zadnji strani današnje številke, je razpisal odbor „Društva za zgradbo učiteljskega konvikta“ prvič danes „Cesarja Franca Jožefa I. jubilejsko ustanovo za učiteljske sirote na Kranjskem“ v znesku 40 gld. To je pač najlepši znak naše zavednosti in požrtvovalnosti, ker smo vkljub slabim svojim plačam nabrali v treh letih toliko denarja, da smo mogli ustanoviti to ustanovo, ki bo našim sirotam v lepo podporo. Ker se prišteva $\frac{1}{3}$ vsakoletnih obresti h glavnici, bo pozneje mogoče razpisavati po več mest, ali pa po eno, a to v večjem znesku. Gg. tovariši naj opozore na razpis one, ki imajo pravico do ustanove. — Bog ve, ne

bo li „Slovenec“ uzrl tudi v tem plemenitem činu slovenskega učiteljstva — liberalne pošasti!

Slovo. Ker mi vsled naglega odpotovanja v Pulj ni bilo možno od dragih prijateljev-kolegov osebno posloviti se, storim to tem potem ter jim kličem presrčni „z Bogom!“

Pulj, 12. vinotoka 1899.

Teodor Čampa,
c. kr. učitelj.

Od nekod. Prijatelj nam piše med drugim: Sicer ni drugih novic, kakor da se svet kar trese — zbog „svete“ jeze klerikalne gospode nad ošabnim, brezverskim učiteljstvom. — „Pastirski list“ in pa „Domoljub“ nista pri nas napravila nikakega vtiska na ljudstvo. Alles schon da gewesen! Ne vleče več in ne vleče. Sicer pa ljudstvo ni slepo; ono vidi naše delo in si lahko napravi samo svojo sodbo. Sicer pa, kaj nam morejo? Kdor izpolnjuje vestno svoje dolžnosti, temu se ni bati nikogar in ničesar. Zato pa: Le naprej taktno in dostojno, pa neustrašeno! Ako nas hočejo klerikalci po sili naređiti „brezverce“, pustimo jim veselje; toda če pojde to tako naprej, se ne bomo nikakor čudili, če se pojavi tuintam res mrznja do vere, ki ima take svečenike! Ubogi naš narod! —

Učiteljsko društvo za kranjski šolski okraj imelo bo svoje jesensko zborovanje v četrtek, dne 2. listopada t. l. (Vernih duš dan) ob 2. uri popoldne v Kranju. Vzpored: 1.) Nagovor predsednikov. 2.) Predavanje. 3.) „Vprašalna skrinjica“. 4.) Predlogi posameznih društvenikov. 5.) Petje. Ako želi kak društveni član prevzeti kako poročilo, naj to naznani nemudoma društvenemu predsedništvu. Občna želja je, da bi se oglasilo v to kaj novih moči. Vprašanja za „vprašalno skrinjico“ je vpslati predsedniku vsaj tri dni pred zborovanjem.

Izražamo nujno željo in prošnjo, da se p. n. društveni člani vdeležijo zborovanja kar možno polnoštevilno. Člani, katerim ni mogoče vdeležiti se zborovanja, bi imeli odboru, oziroma zboru to vsaj naznani. To zahteva disciplina in — takt. Črnila in besed je dovolj, pokažimo dejansko, da smo organizovani; saj nam je organizacije tudi treba! Torej na svidenje!

Odbor.

Slavnemu učiteljstvu tolminskega okraja. Vdano podpisani bode na občnem zboru „Učiteljskega društva“, ki se v kratkem skliče, pojasnil glavne momente svojega čez 20letnega delovanja na šolskem in učiteljem polju, razložil vzroke naznanjenega odstopa od kandidature v okrajni šolski svet in od odborništva „Učit. društva“ ter izjavlja, da ne sprejme nobene morebitne izvolitve. Z odličnim spoštovanjem in kolegijalnim pozdravom vdani

Andrej Vrtovec.

Kmetijske družbe občni zbor bo v četrtek, dne 26. t. m. v Ljubljani. Prosimo p. i. gg. tovariše, da se v čim večjem številu vdeležijo tega zborovanja. Vsi na krov!

† **Kaligar Karol**, nadučitelj pri Sv. Križu pri Kostanjevici je dne 20. t. m. umrl. N. v m. p.!

Radovljiško učiteljsko društvo bo zborovalo dne 9. listopada na Bledu. Pričetek ob 2. uri popoldne. Poročal bo g. Ljudevit Stiasny: „O mohamedanski šoli“. K obilni vdeležbi vabi

odbor.

Najvišja sankeija. Glasom dunajskega uradnega lista z dne 5. t. m. je dobil od štajarskega deželnega zbora sprejeti zakonski načrt, tičoč se regulacije učiteljskih plač, cesarjevo sankcijo.

Dr. Jos. Gobanc †. Dne 29. m. m. je umrl v Celovcu upokojeni deželni šolski nadzornik, dvorni svetnik dr. Jos. Gobanc, po daljšem bolehanju. N. v m. p.!

Premembe pri učiteljstvu na Štajarskem. Gospod Mirolav Šijanec, učitelj na Ovenu pri Ljutomeru, je imenovan c. kr. učiteljem na državni deški šoli v Pulju, g. Ivan Vrščaj, bivši učitelj v Ljutomeru, v zadnjem času na Dunaju, pa suplentom na c. kr. učiteljšču v Kopru. — G. Karel Kveder, podučitelj v Račah, dobil je enako mesto pri Sv. Jurju ob južni železnici. Gdč. Marija Strnadova, učiteljica pri Sv. Jakobu v Slovenski gorici, se je radi bolehnosti službi odpovedala ter dobila zakonito odpravnino.

Štev. 5.

Razpis ustanove.

„Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani“ razpisuje s tem „Cesarja Franca Jožefa I. jubilejsko ustanovo za učiteljske sirote na Kranjskem“ v letnem znesku **40 gld.**

Ustanova velja za ljudske, srednje in visoke šole, izvzemši bogoslovje, ne oziraje se na kraj, kje dotičnik stanuje.

Pravico do te ustanove imajo: 1. Učiteljske sirote po očetu in materi; v pomanjkanju teh 2. učiteljske sirote po očetu; v pomanjkanju teh 3. učiteljske sirote po materi; v pomanjkanju teh 4. učiteljski otroci sploh.

Prošnje, opremljene z zadnjima dvema šolskima izpričevaloma in ubožnim listom, naj se pošljejo društvenemu odboru do **20. listopada t. l.** (I. mestna šola, Komenskega ulice.)

V Ljubljani, dne 10. vinotoka 1899.

Za odbor:

Andrej Žumer,
t. č. predsednik.

Jakob Dimnik,
t. č. blagajnik.

Juraj Režek,
t. č. tajnik.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 3762.

Na petrazredni c. kr. rudniški ljudski šoli v Idriji je stalno polniti 11. učno mesto z letno plačo 500 gld., letno aktivitetno doklado 100 gld. in pravico do šest petletnic po 50 gld.

Prosimci naj svoje lastnoročno pisane prošnje z dokazom dosežene učne sposobnosti za ljudske šole z nemškim in slovenskim učnim jezikom predpisanim potem vložijo do 4. listopada 1899. pri podpisnem c. kr. rudniškem ravnateljstvu.

C. kr. rudniško ravnateljstvo v Idriji, dne 8. vinotoka 1899.

Listek upravnikov.

Cenjene tovarišice in tovariši! Tako na cedilu me pa vendar še niste pustili nikdar kakor ravno sedaj. Vaša uplačila za „Tovariša“ tako redko kapljajo, da niti za poštino ne zadostuje. Vse direktne in indirektne prošnje ne pomagajo nič — vse je bob ob steno!

Mnogim se je moral list ustaviti in mnogim se bo še moral edino radi neplačevanja naročnine. — In glejte, neumljivo mi je, kako more človek brez stanovskega lista izhajati! Naš ponos bi moral biti, podpirati list, ki dela vendar le edino za nas!

Tovariši, nujno Vas prosim, da se spomnite „Tovarišev“ prazne blagajnice! Pričakujem, da se s 1. listopadom prav gotovo oglasite pa — zamašite „Tovarišu“ usta!

Pozdravlja Vas Vaš tovariš

Črnagoj.

Ljubljana-Barje, 18. vinotoka 1899.

Češnik & Milavec

v Ljubljani

Špitalske - Lingerjeve ulice

priporočata slavnemu občinstvu za **jesensko in zimsko sezono** svojo bogato, novo založeno trgovino najlepših novosti v veliki izbiri za ženske in moške obleke.

Vzorci se pošiljajo po pošti brezplačno.

Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg-ova knjigotržnica

— v Ljubljani —

ima vedno največjo zalogo vseh v naši kronovini uvedenih šolskih knjig in zemljevidov ter priporoča slavnim krajnim šolskim svetom in šolskim vodstvom v nakup:

Glavne oblike zemeljskega površja . . . 2 gld. 50 kr.
Napete na platno in z luknjicami . . . 3 „ 50 „
Napete na platno in s palčicami . . . 4 „ — „
Zavojnina in frankovana pošiljatev . . . — „ 50 „

Slovenski stenski abecednik s slikami ✂

na 25 tablicah 2 gld. 50 kr.; na 13 močnih lepenkah z obročki za obešanje 5 gld. 75 kr.; na 25 močnih lepenkah, vsaka posebe napeta, tudi z obročki za obešanje 8 gld. 75 kr. Za vozni list in zavojnino računamo 30 kr.

Praprotnikov mali šolski besednjak ✂ ✂

slovenskega in nemškega jezika 6. natisk. — Obširno pomnožil in popravil Jakob Dimnik; cena vezani knjigi 1 gld.

Ženska ročna dela ✂ ✂ ✂ ✂ ✂ ✂

za pouk na ženskih učiteljskih. — Sestavila Pavla pl. Renzenberg I. del: Kvačkanje, cena vezani knjigi 90 kr.

V zalogi R. Šeberjeve tiskarnice v
Postojni je ravnokar izšel:

Ročni zapisnik

z

imenikom ljudskih šol in učiteljskega osebja

na Kranjskem,

Južno - Štajarskem in Primorskem

in z osebnim staležem

kranjskega ljudsko-šolskega učiteljstva

za šolsko leto

1899/1900.

VI. LETNIK.

Sestavil

Štefan Primožič,

učitelj.

Cena: za 75 učen. 70 kr., za 100 učen. 75 kr., za 125 učen. 80 kr., za 150 učen. 85 kr. itd., po pošti 5 kr. več.

Izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stane za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. Udje „Slovenskega učiteljskega društva“ plačajo na leto 3 gld. naročnine in 1 gld. udnine. — Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati odgovornemu uredniku (uredništvu) v Ljubljani, Šubičeve ulice št. 3; naročnino pa prejema g. Francišek Črnagoj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za celo stran 15 gld., pol strani 8 gld., 1/3 strani 5 gld., 1/4 strani 4 gld., 1/8 strani 2 gld.; manjši inserati po 10 kr. petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštne še 3 gld.

Lastnik in založnik: „Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani“; tisk Miličeve tiskarnice v Ljubljani.